

مقایسه اثربخشی آموزش پیش از ازدواج مبتنی بر مدل ساخت ارتباط پایدار و مدل سیمبیس بر  
صمیمیت جنسی زوجین نو و کاندیداهای زوجی  
Comparing the effectiveness of premarital education based on the model of building a  
lasting connection and the SYMBIS model on the sexual intimacy of newly married  
couples and couple candidates

Zahra Talebi

Department of Counseling, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran.

Hamid Yaghubi\*

Department of Clinical Psychology, Faculty of Humanities, Shahed University, Tehran, Iran. [yaghubi@shahed.ac.ir](mailto:yaghubi@shahed.ac.ir)

Anis Iranmanesh

Department of Mathematics and Statistics, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran.

Mohammad Reza Saffarian Tousi

Department of Educational Sciences, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran.

زهرا طالبی

گروه مشاوره، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.

حمید یعقوبی (نویسنده مسئول)

گروه روانشناسی بالینی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران.

انیس ایرانمنش

گروه ریاضی و آمار، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.

محمد رضا صفاریان طوسی

گروه علوم تربیتی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.

## Abstract

The purpose of this study was to compare the effectiveness of premarital education based on the model of building a lasting connection and the SYMBIS model on the sexual intimacy of newly married couples and couple candidates. The research method was semi-experimental with a pre-test-post-test design and a control group with a three-month follow-up. The statistical population of the research included couples on the verge of marriage or married in 2023 and referred to the service center in Mashhad. 24 couples were purposefully selected and randomly divided into three groups (8 couples in each group). The research tool included the sexual intimacy scale (SIS) by Botlani et al. (2009). The control group did not receive any intervention, but one experimental group received the building a lasting connection model in 6 sessions 2 hours, and another experimental group received the SYMBIS model intervention in the form of 8 sessions 90-minute sessions. A mixed variance analysis was used to analyze the data. The results showed that both groups of building a lasting connection ( $P < 0.01$ ) and SYMBIS ( $P = 0.05$ ) had a significant and stable effect on the sexual intimacy of new couples and couple candidates compared to the control group. Also, the results show that there is no significant difference between the effectiveness of the two interventions ( $P > 0.05$ ). The results showed that the model building a lasting connection and the SYMBIS model are effective interventions for the use of counselors and psychologists to improve the marital compatibility of new couples and couple candidates.

**Keywords:** sexual intimacy, couple, model of building a lasting connection, SYMBIS model.

## چکیده

هدف پژوهش حاضر مقایسه اثربخشی آموزش پیش از ازدواج مبتنی بر مدل ساخت ارتباط پایدار و مدل سیمبیس بر صمیمیت جنسی زوجین نو و کاندیداهای زوجی بود. روش پژوهش نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون و گروه کنترل با دوره پیگیری سه ماهه بود. جامعه آماری پژوهش شامل زوج‌هایی در آستانه ازدواج و یا ازدواج کرده در سال ۱۴۰۱ و مراجعه کننده به مراکز مشاوره شهر مشهد بودند. تعداد ۲۴ زوج به صورت هدفمند انتخاب و به صورت تصادفی در سه گروه (هر گروه ۸ زوج) قرار گرفتند. ابزار پژوهش شامل مقیاس صمیمیت جنسی (SIS) بطلانی و همکاران (۱۳۸۹) بود. گروه کنترل مداخله‌ای دریافت نکرد اما یکی از گروه‌های آزمایش مداخله ساخت ارتباط پایدار را در ۶ جلسه ۲ ساعته و گروه آزمایشی دیگر نیز مداخله مدل سیمبیس را در قالب ۸ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای دریافت کرد. برای تحلیل داده‌ها از تحلیل واریانس آمیخته استفاده شد. نتایج نشان داد که هر دو گروه ازدواج ساخت ارتباط پایدار ( $P < 0.01$ ) و سیمبیس ( $P = 0.05$ ) بر صمیمیت جنسی زوجین نو و کاندیداهای زوجی در مقایسه با گروه گواه اثربخشی معنادار و پایداری داشته است. همچنین نتایج نشان می‌دهد که بین اثربخشی دو مداخله تفاوت معناداری وجود ندارد ( $P > 0.05$ ). نتایج نشان داد که مدل ساخت ارتباط پایدار و مدل سیمبیس برای بهبود سازگاری زناشویی زوجین نو و کاندیداهای زوجی مداخله‌های کارآمدی برای استفاده مشاوران و روان‌شناسان هستند.

**واژه‌های کلیدی:** صمیمیت جنسی، زوج، مدل ساخت ارتباط پایدار، مدل سیمبیس.

دوره نامزدی و سال‌های اول ازدواج از مقاطع مهم در چرخه زندگی خانوادگی است که در آن سطح تعارض و اختلاف‌های زناشویی افزایش می‌یابد (پاروت و پاروت<sup>۱</sup>، ۲۰۱۶). در این میان صمیمیت جنسی<sup>۲</sup> از جمله مسائل مهم برای شروع زندگی زناشویی است و بیانگر در میان گذاشتن، سهیم شدن و ابراز افکار، احساس‌ها و خیال‌پردازی‌های جنسی با همسر می‌باشد (باسیو<sup>۳</sup> و همکاران، ۲۰۲۱). به طور کلی صمیمیت یعنی این که فرد در رابطه با طرف خود به لحاظ عاطفی، معنوی، فکری و جنسی و بسیاری از زمینه‌های دیگر احساس نزدیکی داشته باشد (تی انگوبین و استرول<sup>۴</sup>، ۲۰۱۹). تجربه صمیمیت نقش مهمی در حفظ میل و فعالیت جنسی در روابط زوجین دارد. برای هر دو جنس سطوح بالاتر صمیمیت با میل جنسی بالاتر همراه است که به نوبه خود با احتمال بیشتری برای انجام فعالیت جنسی مشترک همراه است (ون لانکولد<sup>۵</sup> و همکاران، ۲۰۱۸). زوجینی که رابطه جنسی ندارند (یا زوجینی که نمی‌خواهند رابطه جنسی داشته باشند) در محیط‌های بالینی به عنوان کسانی شناسایی می‌شوند که فاقد صمیمیت جنسی هستند (دلس و یاماموتو<sup>۶</sup>، ۲۰۱۹). شاید به همین دلیل باشد که گفتگو در مورد رابطه جنسی یکی از کم‌بحث‌ترین و دشوارترین موضوعات برای بحث در زوج‌ها به ویژه زوجین تازه ازدواج کرده است و در مقابل وقتی زوج‌ها در مورد رابطه جنسی خود بحث می‌کنند، هم رضایت از رابطه و هم رضایت جنسی آنها بیشتر می‌شود (مالوری<sup>۷</sup>، ۲۰۲۲). صمیمیت جنسی با توجه به اینکه می‌تواند فعال‌کننده و تقویت‌کننده جنبه‌های خوشایند زندگی زناشویی مانند تجربه رابطه جنسی رضایت‌بخش باشد، احتمالاً با افزایش طول رابطه زوجین و همچنین کاهش فرسودگی زناشویی مرتبط است (مینوسپهر و همکاران ۱۴۰۱).

در عصر حاضر مداخلات پیش از ازدواج برای کاندیدای زوجی و زوجین نو برای کمک به نسل بعدی برای مقابله با چالش‌های بالقوه ایجاد شده، نظیر عدم صمیمیت در ازدواج رشد یافته است (کلاید<sup>۸</sup> و همکاران، ۲۰۲۰). این مداخله‌ها به زوج‌ها مهارت‌هایی را با هدف ارتقای کیفیت روابط و حفظ روابط طولانی مدت آموزش می‌دهند (کارلسون<sup>۹</sup> و همکاران، ۲۰۲۰). مدل ساخت ارتباط پایدار (BLC)<sup>۱۰</sup> یکی از این مداخله‌ها است که توسط دکتر ربکا جارگنسون<sup>۱۱</sup> ناظر و مربی درمان هیجان‌مدار و دکتر دبی گیل‌مور<sup>۱۲</sup> سرپرست درمان هیجان‌مدار تدارک دیده شده است و بر برنامه‌های پیشگیری از پریشانی در زوج‌های در شرف ازدواج یا تازه ازدواج کرده تمرکز دارد (سلیمانی و همکاران، ۲۰۲۲). در این مدل ایجاد یک ارتباط پایدار به زوج‌ها کمک می‌کند تا بتوانند هیجان‌ها را از طریق سیستم پیوند دلبستگی پردازش کنند و با مشارکت یک‌دیگر اهداف و برنامه‌های مشترک را برای زندگی زناشویی خود تنظیم می‌کنند (کاستن<sup>۱۳</sup>، ۲۰۲۱). محدود پژوهش‌های صورت گرفته نشان می‌دهد که مدل ساخت ارتباط پایدار بر بهبود رضایت و صمیمیت زناشویی زوجین اثربخشی معناداری دارد (کاستن، ۲۰۲۱/۲۰۲۲، سلیمانی و همکاران، ۲۰۲۲).

با وجود کاربردهای عملی مدل ساخت ارتباط پایدار در قالب کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی، اما پشتوانه پژوهشی برای اثربخشی آن ناچیز است (سلیمانی و همکاران، ۲۰۲۲). بر همین اساس مقایسه اثربخشی آن با مداخله‌های رایج دیگر یک مسئله و ضرورت اساسی محسوب می‌گردد. در همین رابطه مدل تحکیم ازدواج پیش از شروع (SYMBIS)<sup>۱۴</sup> یکی از مداخله‌های موجود برای زوجین است که از پیشینه پژوهشی کافی به عنوان یک مداخله اثربخش کارآمد برای زوجین ایرانی برخوردار است (رستمی و قرلسفلو، ۱۳۹۷؛ قرلسفلو و رستمی، ۱۴۰۰؛ شعفی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۸). در برنامه سیمیسی افراد از نقش‌ها و فرضیات پیش که تمایل به اجرای آن دارند، آگاهی پیدا می‌کنند تا بتوانند بر پایه این آگاهی اقدام به نوشتن یک نقش جدید را شروع کنند و بر پایه گفتگو و انتظارات واقع‌بینانه خود را

1 Parrott &amp; Parrott

2 sexual intimacy

3 Bossio

4 Thi Nguyen &amp; Strohl

5 Van Lankveld

6 Dales &amp; Yamamoto

7 Mallory

8 Clyde

9 Carlson

10 Building a lasting connection (BLC)

11 Rebecca Jorgensen

12 Debi Gilmore

13 Kasten

14 Saving Your Marriage Before is Start (SYMBIS)

برای ازدواج آماده کنند (پاروت و پاروت، ۲۰۱۶). ماهیت این مدل بر اساس رویکرد سیستم خانواده و نظریه رفتاری شناختی شکل گرفته است (رستمی و همکاران، ۱۴۰۰). با این حال برنامه سیمبیس بیشتر متمرکز بر مهارت‌های رفتاری است و نقش متغیرها و سازه‌های بنیادی مانند دلبستگی و نقش آن در ایجاد یک رابطه زناشویی گرم، پایدار و تحقق بخشیده را کاملاً نادیده می‌گیرد. این درحالی است که متغیرهایی نظیر دلبستگی بزرگسالان به عنوان یکی از عناصر اصلی روابط عاشقانه، هنگام آماده‌سازی دو فرد برای ادغام زندگی خود در یک زندگی، از اهمیت بالایی برخوردار است (دل‌ایسولا<sup>۱</sup> و همکاران، ۲۰۲۱). مدل ساخت ارتباط پایدار که مبتنی بر نظریه دلبستگی و درمان هیجان‌مدار شکل گرفته است، یک روش پیشگامانه و ابتکاری است که زوجینی را که به دنبال برقراری ارتباط هستند راهنمایی می‌کند تا به روشی کاملتر، معتبر، عمیق و معنادارتر عواطف و هیجانانگیز خود را به اشتراک بگذارند. این مدل ارتباط نه تنها تجربی است، بلکه روند ارتباط بین زوجین برای بیان احساسی هنگام بروز مشکل و پیمایش در حل مسئله را تسهیل می‌کند و باعث می‌شود چرخه درگیری، کند شود (کاستن، ۲۰۲۱). پژوهش‌ها نشان داده مدل سیمبیس بر کاهش طلاق و ایجاد رابطه زناشویی پایدار توأم با روابط رضایت، داشتن زندگی شاد، کاهش تعارض و اصلاح باورهای ارتباطی در زوجها اثربخش بوده است (جعفرزاده، ۱۳۹۴؛ رستمی و قزلسفلو، ۱۳۹۷). رستمی و همکاران (۱۳۹۹) نشان دادند که مدل سیمبیس بر الگوهای ناکارآمد ارتباطی، الگوهای ناکارآمد مدیریت رابطه، نظام ارزشی زوجها، ذهنیت طرحواره‌ای و اثرات مخرب خانواده اصلی اثر معناداری دارد. ساگس<sup>۲</sup> (۲۰۱۸) نیز نشان داد که بین مشاوره قبل از ازدواج به روش سیمبیس و رضایت زناشویی زوجین رابطه وجود دارد.

دوران نامزدی و حتی سال‌های اولیه ازدواج از حساس‌ترین دوران و چرخه زندگی خانوادگی است که سطح تعارض‌ها و اختلاقات با توجه به ویژگی‌ها و خصایص متفاوت زوجین و خانواده‌های آنها افزایش می‌یابد (پاروت و پاروت، ۲۰۱۶). اگرچه توجه به بهبود صمیمیت جنسی در زوجین نو و کاندیدای زوجی از اهمیت دوچندانی برخوردار است، اما رشد فردگرایی، تغییر نگرش در مورد ازدواج، تاریخچه روابط قبل از ازدواج و محیط رسانه‌ای فراگیر بر اهمیت و ضرورت مشاوره پیش از ازدواج برای کاندیدای زوجی و حتی زوجین تازه ازدواج کرده افزوده است (کلاید و همکاران، ۲۰۲۰). ارائه مداخله برای زوجین نو و یا کاندیدای زوجی در مقایسه با افراد مجرد و یا افراد با سابقه چند سال تاهل در اولویت است، چرا که زوجین نو و یا کاندیدای زوجی درگیر مسائلی مانند عدم تایید خانواده/دوستان، فشار بر سیستم‌های حمایتی و مشکلات ارتباطی هستند (مک‌گی<sup>۳</sup> و همکاران، ۲۰۲۱). در این میان استفاده از مداخله ساخت ارتباط پایدار می‌تواند اولویت داشته باشد؛ چرا که این برنامه پیشگیرانه محور است و برای ایجاد نقاط قوت، جلوگیری از تعارض رابطه‌ای و استفاده از قدرت دلبستگی برای ایجاد پایه‌ای برای بهبود روابط و تعمیق پیوند پایدار در طول عمر طراحی شده است (کاستن، ۲۰۲۱). همچنین استفاده از مدل سیمبیس که پژوهش‌های متعددی به اهمیت آن در بهبود روابط زوجین پرداخته‌اند، از اهمیت بالایی برخوردار است و می‌تواند به عنوان مبنایی برای مقایسه اثربخشی دیگر مداخله‌ها باشد (جعفرزاده، ۱۳۹۴؛ رستمی و قزلسفلو، ۱۳۹۷؛ رستمی و همکاران، ۱۳۹۹). در مجموع می‌توان گفت که با توجه به بروز تنش و تعارض در اوایل زندگی زناشویی به دلیل وجود تفاوت‌های فردی و خانوادگی، وجود صمیمیت جنسی یکی از عوامل اصلی و مهم برای کنار آمدن با این تعارض‌ها و تنش‌ها محسوب می‌گردد. مدل ساخت ارتباط پایدار از جمله روش‌های جدید مشاوره پیش از ازدواج است که برای زوجین بکار گرفته می‌شود، با این حال این مدل در تکامل اولیه خود قرار دارد و نیاز است که اثربخشی آن در قالب پژوهش‌های علمی، به ویژه در مقایسه با مدل‌های پیش از ازدواج دیگر مورد بررسی قرار گیرد. بر همین پژوهش حاضر مقایسه اثربخشی مدل ساخت ارتباط پایدار و مدل سیمبیس بر صمیمیت جنسی زوجین نو و کاندیداهای زوجی بود.

## روش

روش پژوهش حاضر نیمه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون و گروه کنترل با دوره پیگیری سه ماهه بود. جامعه آماری پژوهش شامل زوج‌هایی در آستانه ازدواج و یا ازدواج کرده در فصل زمستان ۱۴۰۱ بودند که به مرکز مشاوره اندیشه و رفتار و مرکز خدمات روان‌شناختی نارون شهر مشهد جهت غنی‌سازی زندگی زناشویی مراجعه کرده بودند. با در نظر گرفتن این مورد که حداقل حجم نمونه مورد

1 Dell'Isola, Durtschi, Topham & Gimarc

2 Sagesse

3 McGhee

مقایسه اثربخشی آموزش پیش از ازدواج مبتنی بر مدل ساخت ارتباط پایدار و مدل سیمپس بر صمیمیت جنسی زوجین نو و کاندیداهای زوجی  
Comparing the effectiveness of premarital education based on the model of building a lasting connection and the ...

نیاز برای مطالعات آزمایشی ۱۵ نفر است (کوپن و کتو<sup>۱</sup>، ۲۰۰۲، ص ۱۵۷) تعداد ۲۴ زوج (۴۸ نفر) از زوجین مراجعه کننده به مرکز مشاوره اندیشه و رفتار و مرکز خدمات روان شناختی نارون، بعد از غربالگری بر مبنای ملاک‌های ورود به صورت هدفمند انتخاب و به صورت تصادفی در سه گروه آزمایشی ۱ و گروه آزمایشی ۲ و گروه گواه (لیست انتظار) قرار گرفتند. ملاک‌های ورود به پژوهش عبارت بودند از: از زمان شروع ارتباط حداقل ۶ ماه و حداکثر ۳ سال گذشته باشد. تمایل به شرکت در دوره را هر دو داشته باشند. به مواد مخدر و یا الکل و دارو وابستگی نداشته باشند (طبق اظهار نظر شرکت کنندگان در پژوهش). در هیچ دوره درمانی و یا آموزشی به موازات پژوهش شرکت نداشته باشند و همچنین ازدواج قبلی نداشته باشند. ملاک‌های خروج از پژوهش شامل عدم شرکت در حداقل دو جلسه از مداخله‌ها برای گروه آزمایش، اعلام انصراف از شرکت در پژوهش و عدم پاسخگویی به حداقل ۵ درصد از گویه‌های هر یک از پرسشنامه‌های پژوهش بود. علاوه بر رضایت آگاهانه و محرمانه نگه داشتن اطلاعات شرکت کنندگان، همچنین امکان دریافت هر یک از مداخله‌ها برای گروه گواه به صورت رایگان دیگر ملاحظه اخلاقی پژوهش حاضر بود. لازم به ذکر است که پژوهش حاضر با شناسه اخلاق IR.IAU.MSHD.REC.1401.133 در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد مصوب گردید. برای تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش از روش تحلیل واریانس آمیخته و نرم افزار SPSS نسخه ۲۵ استفاده شد.

### ابزار سنجش

**مقیاس صمیمیت جنسی (SIS):**<sup>۲</sup> برای سنجش صمیمیت جنسی از پرسشنامه بطلانی و همکاران (۱۳۸۹) که دارای ۳۰ سوال است استفاده شد. هر سوال دارای طیف ۴ گزینه‌ای (همیشه، گاهی اوقات، به ندرت، هیچوقت) با نمره‌های ۱ تا ۴ است. حداکثر نمره ۱۲۰ و حداقل آن ۳۰ است. نمره بالاتر نشانگر صمیمیت بیشتر زوجین است. روایی محتوایی این پرسشنامه توسط ۵ متخصص روان شناسی و مشاوره دانشگاه اصفهان با مقدار بالای ۰/۷۰ تایید شد و برای تعیین همسانی درونی این مقیاس بر روی ۱۴۰ نفر (۷۰ زوج) اجرا و ضریب آلفای کرونباخ آن ۰/۸۱ بدست آمده است. علاوه بر این، پایایی مقیاس مذکور در تحقیق رحیمی و موسوی (۱۳۹۹) با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۳ گزارش شده است. در پژوهش حاضر نیز آلفای کرونباخ این مقیاس ۰/۸۶ بدست آمد. گروه آزمایش ۱ بر مبنای بسته آموزشی مدل ساخت ارتباط پایدار (BLC) ارائه شده توسط سلیمانی و همکاران (۲۰۲۲) در قالب ۶ جلسه ۲ ساعته هفته‌ای یکبار آموزش دیدند که خلاصه آن در جدول ۳-۲ ارائه شده است.

### جدول ۱. خلاصه جلسات مدل ساخت ارتباط پایدار

جلسه	هدف	محتوا
۱	دل بستگی	مبانی دل بستگی سبک‌های دل بستگی مفاهیم مربوط به دل بستگی در بزرگسالان تعریف عشق
۲	تعامل	مهارت‌های برقراری ارتباط موثر تمرین شنونده بودن تمرین گوینده بودن
۳	مدیریت تعارض	چرخه‌های تعاملی منفی نقش هر زوج در چرخه‌های منفی چگونه در چرخه‌های منفی زوجین توقف ایجاد کرد؟
۴	ارتباط فیزیکی	تفاوت زن و مرد در روابط جنسی انواع مختلف روابط جنسی و بهترین آنها
۵	اشتراک‌گذاری اهداف	ساختن نقش‌های مشترک
۶	تحکیم ازدواج	ایجاد آداب و رسوم زناشویی و آداب عشق پایدار

1 Quinn & Keough

2 Sexual intimacy scale (SIS)

گروه آزمایشی ۲ بر مبنای مدل (SYMBIS) ارائه شده توسط پاروت و پاروت (۲۰۰۳) در جلسات آموزشی در قالب ۸ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای و هفته‌ای یک بار شرکت کردند که خلاصه آن در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. خلاصه جلسات سیمبیس (SYMBIS)

جلسه	محتوا
۱	پس از معرفی به اولین سوال این برنامه یعنی افسانه‌های مخرب و نادرستی که نسبت به ازدواج و زندگی مشترک وجود دارد، پرداخته می‌شود.
۲	به دومین سوال اساسی که مربوط به سبک عشق ورزی است پرداخته می‌شود. از طریق تمرین عشق به نامزدها کمک می‌شود تا تعریف روشن تری از عشق داشته باشند. از زوجین خواسته می‌شود تا برای ایجاد عشق پایدار و همیشگی ایجاد صمیمیت و ایجاد تعهد با گوش سوم بشنوند. بر اشتراکات تمرکز کنند.
۳	به سومین سؤال اساسی شاد بودن در ازدواج، پرداخته می‌شود. تمرکز این بخش بر خود افراد است تا بر ازدواجشان، طراحی برنامه‌ای دقیق برای شاد بودن با هم و تمرین بر روی نگرش‌های بهبود دهنده و مخرب.
۴	به چهارمین سوال درک و فهمیده شدن می‌پردازد. این بخش به افراد کمک می‌کند تا بهتر درک و فهمیده شوند. در این جلسه با تأکید بر یادگیری ارتباط، به پایه ریزی مهارت‌های ارتباطی در مراحل ابتدایی ازدواج پرداخته می‌شود و به این پرسش پاسخ داده می‌شود که چرا اصولاً باید ارتباط موثر را آموخت.
۵	به پنجمین سوال که تفاوت‌های جنسی است پرداخته می‌شود؛ این بخش به زوج کمک می‌کند تا نامزدشان را به این دلیل که از جنسی دیگر است بهتر بشناسند، به آنها گفته می‌شود که نامزدتان به این دلیل که از جنسی دیگر است، تفکرات احساسات و رفتارهایش با شما به شکل دیگری عمل می‌کنند. اگر این تفاوت‌ها در نظر گرفته شوند می‌توانند به منبعی نیرومند از صمیمیت در ازدواج بدل شود.
۶	در این جلسه به ششمین سوال یعنی حل تعارض پرداخته می‌شود، این جلسه به افراد نشان می‌دهد که چگونه با تعارض روبرو شوند و پرخاشگری را تا حد ممکن پایین بیاورند.
۷	هفتمین و آخرین سوال مربوط به درک عمیق و بعد معنوی به عنوان مهم‌ترین جنبه ازدواج مورد بررسی قرار می‌گیرد. این کار را با بررسی نیاز به صمیمیت معنوی آغاز پس از آن به چگونگی پرورش روح ازدواج با استفاده از تمرین سفر معنوی پرداخته می‌شود.
۸	به مرور مطالب آموخته شده ۷ جلسه قبلی، مروری بر تکالیف صورت گرفته در حین جلسه‌ها و خارج از جلسات به همراه پرسش و پاسخ زوجین پرداخته می‌شود.

## یافته‌ها

بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی گروه‌های پژوهش نشان داد که سطح تحصیلات دیپلم و فوق دیپلم، کارشناسی و کارشناسی ارشد و بالاتر برای گروه سیمبیس به ترتیب ۴ (۲۵ درصد)، ۹ (۵۶/۳۰ درصد) و ۳ (۱۸/۸۰)، برای گروه ساخت ارتباط پایدار به ترتیب ۶ (۳۷/۵۰ درصد)، ۵ (۳۱/۳۰ درصد) و ۵ (۳۱/۳۰ درصد) و برای گروه گواه به ترتیب ۴ (۲۵ درصد)، ۱۰ (۶۲/۵۰ درصد) و ۲ (۱۲/۵۰) نفر بود. همچنین تعداد افراد زوج نو و کاندیدای زوج شرکت کننده در سیمبیس به ترتیب ۱۰ (۶۲/۵۰ درصد) و ۶ (۳۷/۵۰ درصد)، در گروه ساخت ارتباط پایدار ۱۲ (۷۵ درصد) و ۴ (۲۵ درصد) و برای گروه گواه ۱۲ (۷۵ درصد) و ۴ (۲۵ درصد) نفر بود. از لحاظ سنی میانگین و انحراف معیار برای گروه سیمبیس، گروه ساخت ارتباط پایدار و گروه گواه به ترتیب  $30/87 \pm 4/42$ ،  $32/50 \pm 2/91$  و  $32/50 \pm 3/90$  بود. در جدول ۳ شاخص‌های توصیفی صمیمیت جنسی به تفکیک گروه‌های پژوهش ارائه شده است.

جدول ۳. شاخص‌های توصیفی صمیمیت جنسی در گروه‌های پژوهش به تفکیک مراحل آزمون

متغیر	مرحله آزمون	سیمبیس	ساخت ارتباط پایدار	گروه گواه
صمیمیت جنسی	پیش آزمون	میانگین انحراف معیار	میانگین انحراف معیار	میانگین انحراف معیار
	پس آزمون	۵۵/۱۲ ۷/۱۴	۵۷/۳۷ ۱۰/۰۲	۵۵/۸۷ ۵/۴۳
	پیگیری	۶۵/۳۱ ۶۷/۵۶	۶۶/۷۵ ۶۸/۶۹	۵۶/۹۴ ۸/۰۳

مقایسه اثربخشی آموزش پیش از ازدواج مبتنی بر مدل ساخت ارتباط پایدار و مدل سیمبیس بر صمیمیت جنسی زوجین نو و کاندیداهای زوجی  
Comparing the effectiveness of premarital education based on the model of building a lasting connection and the ...

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که میانگین گروه سیمبیس و گروه ساخت ارتباط پایدار به میزان قابل توجهی در مرحله پس از آزمون و پیگیری در مقایسه با پیش‌آزمون افزایش یافته است. این درحالی است که چنین تغییری برای گروه گواه قابل مشاهده نیست. قبل از مقایسه اثربخشی دو درمان، پیش‌فرض‌های تحلیل واریانس اندازه‌گیری مکرر مورد بررسی قرار گرفت و نتایج بدست آمده برای آزمون شاپیرو - ویلک نشان داد که پیش‌فرض نرمال بودن داده‌ها در متغیر پژوهش در هر سه گروه و در هر سه مرحله آزمون رعایت شده است ( $P > 0/05$ ). همچنین نتایج آزمون لوین نیز نشان می‌دهد پیش‌فرض همگنی واریانس متغیر پژوهش بین گروه‌ها در سه مرحله آزمون نیز رعایت شده است ( $P > 0/05$ ). علاوه بر این برای آزمون ام باکس و کرویت موجلی سطح معناداری بدست آمده بیشتر از  $0/05$  بود. در جدول ۴ نتایج آزمون تحلیل واریانس آمیخته جهت مقایسه اثربخشی دو درمان بر متغیر کنترل تکانه ارائه شده است.

جدول ۵. نتایج تحلیل واریانس آمیخته جهت بررسی و مقایسه اثربخشی ازدواج ساخت ارتباط پایدار و سیمبیس بر صمیمیت جنسی

زوجین نو و کاندیداهای زوجی							
منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F مقدار	P مقدار	اندازه اثر	توان آزمون
مراحل آزمون	۲۰۰۲/۴۳	۲	۱۰۰۱/۲۱	۲۰/۹۲	۰/۰۰۱	۰/۳۲	۱
تعامل مراحل و گروه	۶۱۲/۶۹	۴	۱۵۳/۱۷	۳/۲۰	۰/۰۲	۰/۱۲	۰/۹۹
عضویت گروهی	۱۴۱۸/۱۰	۲	۷۰۹/۰۵	۵/۶۹	۰/۰۰۶	۰/۲۰	۰/۸۴

نتایج بدست آمده در جدول ۴ نشان می‌دهد که تفاوت مراحل آزمون، عضویت گروهی و تعامل مراحل و گروه برای صمیمیت جنسی در گروه‌های پژوهش معنادار است ( $P < 0/05$ ). برای بررسی نقاط تفاوت موجود در مراحل آزمون و گروه‌های پژوهش از مقایسه زوجی بنفرونی استفاده شد که نتایج آن در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵. مقایسه زوجی بنفرونی تفاوت‌های بین گروهی و مراحل آزمون در صمیمیت جنسی

منبع تغییرات	گروه مبنا	گروه ثانویه	تفاوت میانگین	خطای انحراف معیار	P مقدار
گروه	سیمبیس	ساخت ارتباط پایدار	-۱/۶۰	۱/۲۸	۱
		گواه	۵/۷۱	۱/۲۸	۰/۰۵
مرحله آزمون	پیش آزمون	پس آزمون	۷/۳۱	۱/۷۸	۰/۰۰۷
	پس آزمون	پیگیری	-۶/۸۷	۱/۲۷	۰/۰۰۱
		پیگیری	-۸/۶۵	۱/۶۳	۰/۰۰۱
		پیگیری	-۱/۲۷	۱/۳۰	۰/۵۴

نتایج بدست آمده از جدول ۵ نشان می‌دهد که هر دو گروه ازدواج ساخت ارتباط پایدار ( $P < 0/01$ ) و سیمبیس ( $P = 0/05$ ) بر صمیمیت جنسی زوجین نو و کاندیداهای زوجی در مقایسه با گروه گواه اثربخشی معناداری داشته‌اند. همچنین نتایج نشان می‌دهد که بین اثربخشی دو مداخله تفاوت معناداری وجود ندارد ( $P > 0/05$ ). همچنین نتایج نشان می‌دهد میانگین پیش‌آزمون به صورت معناداری کمتر از پس آزمون و پیگیری است ( $P = 0/001$ )، ولی بین مرحله پس‌آزمون و پیگیری تفاوت معناداری وجود ندارد ( $P > 0/05$ ) که بیانگر پایداری نتایج بدست آمده برای گروه‌های پژوهش است.

## بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر مقایسه اثربخشی ازدواج ساخت ارتباط پایدار و سیمبیس بر صمیمیت جنسی زوجین نو و کاندیداهای زوجی بود. یافته‌های پژوهش نشان داد که گروه ساخت ارتباط پایدار بر صمیمیت جنسی زوجین نو و کاندیداهای زوجی اثربخشی معنادار و پایداری

داشته است. این یافته پژوهش با نتایج بدست آمده از پژوهش‌های سلیمانی و همکاران (۲۰۲۲)، لو – بارتون<sup>۱</sup> (۲۰۲۲)، کاستن (۲۰۲۱) و کاستن (۲۰۲۲) همسو بود. در تبیین یافته بدست آمده باید گفت که تجربه صمیمیت، به ویژه صمیمیت جنسی نیازمند یک رابطه تعاملی مثبت و همراه با خودافشایی و اعتماد متقابل است (علیپور و همکاران، ۲۰۲۰). در همین رابطه مدل ساخت ارتباط پایدار در تلاش بود تا با شناسایی چرخه‌های تعاملی زوجین نو و کاندیداهای زوجی به بهبود این چرخه‌های تعاملی مبتنی بر ابرازگری نیازها و خواسته‌های ذهنی – عاطفی و همین‌طور پاسخگویی به نیازها و خواسته‌های ذهنی – عاطفی طرف مقابل کمک نماید. مدل ساخت ارتباط پایدار زوج‌ها را قادر می‌سازد با شناخت الگوهای تعاملی مخرب و شناخت نقش هر یک در ایجاد، تداوم و تثبیت چرخه تعاملی منفی، با چرخه‌های منفی مبارزه و آنها را متوقف کند (سلیمانی و همکاران، ۲۰۲۲). بر همین اساس یک احتمال اساسی برای نتیجه بدست آمده این است که مدل ساخت ارتباط پایدار با توجه به اینکه سبک و چرخه‌های تعاملی زوج‌ها را بهبود می‌بخشد، می‌تواند تجربه صمیمیت جنسی را که به شدت متأثر از نحوه ارتباط زوج‌ها است، ارتقا می‌بخشد. یک تبیین اساسی دیگر برای یافته بدست آمده این است که در مرحله چهارم مدل ساخت ارتباط پایدار، زوج‌ها عوامل روابط سالم جنسی را یاد می‌گیرند و به آنها کمک می‌کنند تا مشکلات جنسی خود را در محیطی امن به اشتراک بگذارند و با همکاری یکدیگر شکاف‌ها و مشکلات ارتباط فیزیکی خود را حل کنند (کاستن، ۲۰۲۱). بر همین اساس می‌توان این انتظار را داشت که جلسات مداخله مدل ساخت ارتباط، با توجه به اینکه همراه با مطرح کردن مشکلات و دغدغه‌های جنسی در زوج‌ها است، احتمالاً با افزایش شناخت از دغدغه‌های خود و طرف مقابل و حتی حل‌وفصل برخی از این دغدغه‌ها و مشکلات جنسی به ارتقاء صمیمیت جنسی در زوجین کمک کرده باشد. علاوه بر این مدل ساخت ارتباط پایدار برای زوج‌ها در تلاش بود که مهارت‌های ارتباطی و توانمندی‌های ارتباطی زوج‌ها ارتباط نقش عمده‌ای در رضایت و صمیمیت زوجین دارد (علیپور و همکاران، ۲۰۲۰). بنابراین می‌توان این احتمال را نیز در نظر گرفت که ارتقاء مهارت‌های ارتباطی زوج‌ها می‌تواند با تسهیل تعامل زوج‌ها به بهبود صمیمیت جنسی در زوج‌های نو و کاندیدهای زوج کمک نماید. همچنین اگر زوجین بتوانند اشتراکات زیادی در روابط خود ایجاد کنند، بهتر می‌توانند صمیمیت و رابطه‌ای پایدار و همراه با سازگاری را با یکدیگر برقرار کنند. شناسایی و ساخت اهداف مشترک نیز یکی از موارد مورد تأکید مداخله ساخت ارتباط پایدار بود.

یافته‌های پژوهش نشان داد که مدل سیمبیس بر صمیمیت جنسی زوجین نو و کاندیدهای زوجی اثربخشی معنادار و پایداری داشته است. این یافته با نتایج بدست آمده از پژوهش‌های رستمی و همکاران (۱۳۹۹)، شغفی‌زاده و همکاران (۱۳۹۸)، رستمی و قزلسفلو (۱۳۹۷) و ساگس (۲۰۱۸) همسو بود. در تبیین یافته بدست آمده باید گفت که مداخله سیمبیس اسطوره‌ها و باورهای مخرب و نادرستی که در مورد ازدواج و زندگی مشترک وجود دارد را مورد بررسی قرار می‌دهد و جنبه‌های آسیب‌زای آن مشخص می‌گردد (پاروت و پاروت، ۲۰۱۶). این امر از آن جهت مهم است که در خیلی از مواقع انتظارات و باورهای نادرست و غیر منطقی باعث ایجاد مشکلات جنسی و عدم تجربه صمیمیت جنسی در زوج‌ها می‌گردد (کووتر و کلاهن<sup>۲</sup>، ۲۰۲۰). بر همین اساس می‌توان گفت که مداخله سیمبیس با توجه به اینکه با اصلاح باورها و اسطوره‌های منفی جنسی در زوجین نو و کاندید زوج همراه بوده است، احتمالاً توانسته باشد با بهبود صمیمیت جنسی در زوجین همراه شده باشد. همچنین در تبیین این یافته باید توجه کرد که مداخله سیمبیس بر سبک‌های عشق ورزی زوجین تأکید دارد و ضمن بررسی اجزا و بخش‌های عشق زوجین راه‌های زنده نگه داشتن عشق زوجین نیز بررسی و برنامه‌هایی برای ایجاد عشق پایدار و همیشگی تدوین می‌گردد (پاروت و پاروت، ۲۰۱۶). یکی از اجزا اساسی سبک‌های عشق‌ورزی به صمیمیت، به ویژه تجربه صمیمیت جنسی برمی‌گردد که با تعامل سازنده و خودافشایی بر مبنای اعتماد به طرف مقابل شکل می‌گیرد (کولودزیجسزک<sup>۳</sup> و همکاران، ۲۰۱۹). بر همین اساس می‌توان گفت که مداخله سیمبیس با توجه به اینکه به بررسی سبک‌های عشق‌ورزی در زوجین نو و کاندیدهای زوج پرداخته و تا حدودی با افشای مسائل مرتبط با صمیمیت به عنوان یکی از مولفه‌های عشق‌ورزی همراه شده است، احتمالاً توانسته خواشایی و شنیدن حرف‌های طرف مقابل جهت تجربه صمیمیت را تسهیل کرده باشد. در نهایت باید توجه کرد که برنامه سیمبیس مداخلاتی پیرامون شاد بودن در ازدواج را در نظر می‌گیرد و به زوجین کمک می‌شود نگرش‌هایی را رشد دهند که ازدواج را بهبود بخشند و عوامل تخریب‌کننده ازدواج نیز مشخص می‌گردد و رازهای یک زندگی شاد برای زوج‌ها مشخص می‌گردد (پاروت و پاروت، ۲۰۱۶). طبق اظهارنظر شرکت‌کنندگان در مداخله سیمبیس داشته تجارب جنسی لذت‌بخش و همراه با صمیمیت یکی از عوامل اساسی حفظ رابطه و

1 Lou-Barton

2 Cutrer & Glahn

3 Kolodziejczak

مقایسه اثربخشی آموزش پیش از ازدواج مبتنی بر مدل ساخت ارتباط پایدار و مدل سیمبیس بر صمیمیت جنسی زوجین نو و کاندیداهای زوجی  
Comparing the effectiveness of premarital education based on the model of building a lasting connection and the ...

موفقیت زناشویی بوده است. بر همین اساس می‌توان این استدلال را مطرح کرد که افزایش صمیمیت جنسی احتمالاً یکی از نتایج تاکید بر برنامه‌های شادی‌بخش و تداوم‌بخش در مداخله سیمبیس برای زوج‌های نو و کاندیدهای زوج بوده است. در نهایت، نتایج بدست آمده از تحلیل واریانس آمیخته نشان داد که بین دو مدل آموزش پیش از ازدواج ساخت ارتباط پایدار و سیمبیس در میزان اثربخشی بر صمیمیت جنسی زوجین نو و کاندیدهای زوجی تفاوت معناداری وجود ندارد. بررسی‌های صورت گرفته نشان می‌دهد که پژوهش‌های پیشین به مقایسه اثربخشی این دو مداخله بر روی صمیمیت جنسی و یا متغیری مشابه نپرداخته‌اند. همانطور که پیشتر اشاره شد، هر دو مداخله بر صمیمیت جنسی اثربخشی معناداری را نشان می‌دهند. در تبیین عدم تفاوت در اثربخشی میان این دو مداخله می‌توان به این مورد اشاره کرد که هر دو مداخله برای بهبود صمیمیت زوجین تقریباً از مداخله‌هایی مشابه استفاده می‌کنند. بدین صورت که هم مداخله مدل ساخت ارتباط پایدار (سلیمانی و همکاران، ۲۰۲۲) و هم مدل سیمبیس (پاروت و پاروت، ۲۰۱۶) هر دو از بهبود مهارت‌های ارتباطی، افزایش دانش جنسی پیرامون ویژگی‌های جنسی زن و مرد و حل تعارض برای بهبود صمیمیت جنسی استفاده می‌کنند. بنابراین می‌توان انتظار داشت که اثربخشی مشابهی را برای صمیمیت جنسی در زوجین نو و کاندیدهای زوج داشته باشد. البته همانطور که پیشتر اشاره شد، مدل ساخت ارتباط پایدار از این مزیت برخوردار است که فرآیندهای و سازه‌های اساسی ارتباطی مانند دل بستگی و چرخه‌های تعاملی را مورد هدف قرار می‌دهد و انتظار می‌رود که اثربخشی بیشتری داشته باشد (سلیمانی و همکاران، ۲۰۲۲). با این حال در مورد عدم تفاوت در اثربخشی آن با برنامه سیمبیس بر صمیمیت زناشویی، توجه به اینکه مورد که نمونه مورد مطالعه پژوهش حاضر یا در آستانه ازدواج بوده و یا تازه ازدواج کرده بودند، می‌تواند تبیین کننده باشد. چرا که زوجین تازه ازدواج کرده و در آستانه ازدواج احتمالاً کمتر درگیر چالش‌های جنسی هستند و یا هنوز به جای ابراز مشکلات ناشی از صمیمیت جنسی، تمایل دارند خوددار باشند تا به مرور حل گردد (رستمی و همکاران، ۱۴۰۰). بنابراین چنین ملاحظاتی در کنار عوامل اثرگذار فرهنگی احتمالاً بتوانند تبیین کننده این نتایج باشد و یا به عنوان عامل مداخله‌گر بر نتایج اثرگذار بوده باشند.

به طور کلی، نتایج پژوهش نشان داد که هر دو مداخله بر صمیمیت جنسی اثربخشی معناداری دارد و تفاوت معناداری بین اثربخشی آنها وجود ندارد. بنابراین ارائه هر دو مداخله توسط مشاوران و روان‌شناسان زوج و خانواده می‌تواند بسته به نگرش و رویکرد نظری درمانی مورد استفاده قرار گیرد. این نتایج در مجموع حاکی از کارآمدی و اثربخشی هر دو مدل برای مشاوره پیش از ازدواج جهت بهبود صمیمیت جنسی در زوجین نو و کاندیدهای زوجی است. محدودیت عمده پژوهش حاضر به عدم نمونه‌گیری تصادفی بر می‌گردد که تعمیم‌پذیری نتایج را محدود می‌کند. همچنین نتایج بدست آمده برای پژوهش حاضر محدود به زوجین نو و کاندیدهای زوجی بوده و قابل تعمیم به گروه‌های زوجی دیگر مانند زوجین مسن و سالمند نخواهد بود. بر همین اساس پیشنهاد می‌شود پژوهشی مشابه در نمونه‌ای از زوجین میان‌سال و سالمند نیز مورد بررسی قرار گیرد تا تعمیم‌پذیری نتایج به این گروه‌ها نیز مورد بررسی قرار گیرد.

## منابع

- بطلانی، س؛ احمدی، س؛ بهرامی، ف؛ شاه‌سیاه، م. و محبی، س. (۱۳۸۹). تاثیر زوج درمانی مبتنی بر نظریه دلبستگی بر رضایت و صمیمیت جنسی زوجین. *اصول بهداشت روانی*، ۱۲(۲) (پیاپی ۴۶)، ۴۹۶-۵۰۵. [10.22038/jfmh.2010.1089](https://doi.org/10.22038/jfmh.2010.1089)
- جعفرزاده، ز. (۱۳۹۴). بررسی تأثیر مدل SYMBIS بر کاهش تعارضات زناشویی در زوجین مراجعه کننده به مرکز مداخله در بحران شهر اصفهان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد واحد خوراسگان.
- رحیمی، پ. و موسوی، آ. (۱۳۹۹). بررسی اثربخشی آموزش با رویکرد هیجان مدار بر صمیمیت جنسی و بخشودگی بین فردی زوجین متعارض زناشویی. *فصلنامه علمی پژوهشی علوم روانشناختی*، ۱۹ (۸۶)، ۲۲۹-۲۳۶. [20.1001.1.17357462.1399.19.86.3.1](https://doi.org/10.1001.1.17357462.1399.19.86.3.1)
- رستمی، م. و قرلسفلو، م. (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش پیش از ازدواج به شیوه سیمبیس (SYMBIS) بر باورهای ارتباطی زوجین نامزد. *روانشناسی خانواده*، ۱۵(۱)، ۴۵-۵۶. [10.23047/jfmh.2018.5645](https://doi.org/10.23047/jfmh.2018.5645)
- رستمی، م؛ نوایی نژاد، ش. و فرزاد، و. (۱۳۹۹). اثر بخشی آموزش مهارت‌های پیش از ازدواج مدل تحکیم ازدواج پیش از شروع (سیمبیس) بر الگوها و آسیب‌های زوج‌های نامزد. *خانواده درمانی کاربردی*، ۱۱(۱)، ۳۵-۵۳. [10.24067/jfmh.2020.3552](https://doi.org/10.24067/jfmh.2020.3552)
- رستمی، م؛ نوایی نژاد، ش. و فرزاد، و. (۱۴۰۰). آسیب‌شناسی مشکلات زوجین در مرحله نامزدی: یک مطالعه کیفی. *دوفصلنامه روانشناسی خانواده*، ۶۸(۱)، ۵۵-۶۸. [20.1001.1.23221283.1399.9.34.8.7](https://doi.org/10.1001.1.23221283.1399.9.34.8.7)

- شعفی زاده، ح؛ نجاریوریان، س. و سپهری شاملو، ز. (۱۳۹۸). اثربخشی آموزش پیش از ازدواج به روش سیمبیس بر تمایز یافتگی، نگرش‌ها و انتظارات زناشویی در بین دختران مجرد دانشگاه هرمزگان. *پژوهش‌های روان‌شناسی بالینی و مشاوره*، ۹(۲)، ۱۲۰-۱۴۰. [10.22067/ijap.v9i2.66487](https://doi.org/10.22067/ijap.v9i2.66487)
- قزل‌سفلو، م. و رستمی، م. (۱۴۰۰). مقایسه اثربخشی آموزش پیش از ازدواج به شیوه گاتمن و مدل سیمبیس (SYMBIS) بر الگوها و آسیب‌های زوج‌های نامزد ترکمن. *دوفصلنامه روانشناسی خانواده*، ۸(۱)، ۴۷-۶۴. <https://doi.org/10.22034/ijfp.2021.247985>
- مینوسپهر، س؛ کربلایی محمد میگونی، ا؛ نیکوگفتار، م. و غلامعلی لواسانی، م. (۱۴۰۱). پیش بینی دلزدگی زناشویی بر اساس صمیمیت جنسی و میانجیگری خودپنداره جنسی. *خانواده درمانی کاربردی*، ۳(۲)، ۳۴۰-۳۶۰. [20.1001.1.22285516.1391.2.8.2.1](https://doi.org/10.1001.1.22285516.1391.2.8.2.1)
- Alipour, Z., Kazemi, A., Kheirabadi, G., & Eslami, A. A. (2020). Marital communication skills training to promote marital satisfaction and psychological health during pregnancy: a couple focused approach. *Reproductive health*, 17, 1-8. <https://doi.org/10.1186/s12978-020-0877-4>.
- Bossio, J. A., Higan, C. S., & Brotto, L. A. (2021). Preliminary development of a mindfulness-based group therapy to expand couples' sexual intimacy after prostate cancer: a mixed methods approach. *Sexual Medicine*, 9(2), 100310-100310. <https://doi.org/10.1016/j.esxm.2020.100310>
- Carlson, R. G., Daire, A. P., & Hipp, C. J. (2020). Prevention of Couple Distress: Education, Enrichment Programs, and Premarital Counseling. *The Handbook of Systemic Family Therapy*, 3, 49-76. <https://doi.org/10.1002/9781119790945.ch3>
- Clyde, T. L., Hawkins, A. J., & Willoughby, B. J. (2020). Revising premarital relationship interventions for the next generation. *Journal of Marital and Family Therapy*, 46(1), 149-164. <https://doi.org/10.1111/jmft.12378>
- Cutrer, W. R., & Glahn, S. (2020). *Sexual intimacy in marriage*. Kregel Publications.
- Dales, L., & Yamamoto, B. A. (2019). Romantic and Sexual Intimacy before and beyond Marriage. *Intimate Japan: Ethnographies of closeness and conflict*, 14(2), 73-90. <https://doi.org/10.1016/2020.12043>
- Dell'Isola, R., Durtschi, J., Topham, G., & Gimarc, C. (2021). A new approach to marriage preparation: The attachment-differentiation premarital model. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 20(2), 149-173. <https://doi.org/10.1080/15332691.2020.1829522>
- Kasten, J. (2021). *A phenomenological study exploring the lived experiences of couples attending experiential, attachment-based premarital workshops*. Liberty University.
- Kasten, J. (2022). *A Phenomenological Study Exploring the Lived Experiences of Couples Attending Experiential, Attachment-Based Premarital Workshops*. Liberty University.
- Kolodziejczak, K., Rosada, A., Drewelies, J., Düzel, S., Eibich, P., Tegeler, C., ... & Gerstorff, D. (2019). Sexual activity, sexual thoughts, and intimacy among older adults: Links with physical health and psychosocial resources for successful aging. *Psychology and aging*, 34(3), 389-399. DOI: [10.1037/pag0000347](https://doi.org/10.1037/pag0000347)
- Lou-Barton, G. (2022). *Outcomes of Building a Lasting Connection: A Pilot Study* (Doctoral dissertation, Alliant International University).
- Mallory A. B. (2022). Dimensions of couples' sexual communication, relationship satisfaction, and sexual satisfaction: A meta-analysis. *Journal of family psychology : JFP : journal of the Division of Family Psychology of the American Psychological Association (Division 43)*, 36(3), 358-371. DOI: [10.1037/fam0000946](https://doi.org/10.1037/fam0000946)
- McGhee, J., Burr, B., Vanrosendale, A., & Figueroa, D. (2021). What Do Those Cohabiting Believe about Relationship Social Support and Premarital Counseling? A Comparative Analysis. *Social Sciences*, 10(5), 183. <https://doi.org/10.3390/socsci10050183>
- Parrott III, L., & Parrott, L. (2003). The SYMBIS approach to marriage education. *Journal of Psychology and Theology*, 31(3), 208-212. <https://doi.org/10.1177/009164710303100305>
- Parrott, L., & Parrott, L. L. (2016). *Saving your marriage before it starts: Seven questions to ask before--and after--you marry*. Zondervan.
- Quinn, G. P., & Keough, M. J. (2002). *Experimental design and data analysis for biologists*. Cambridge university press.
- Sagesse, W. (2018). *Relationships between premarital counseling, religiosity, and marital satisfaction* (Doctoral dissertation, Grand Canyon University).
- Thi Nguyen, C., & Strohl, M. (2019). Cultural appropriation and the intimacy of groups. *Philosophical Studies*, 176(4), 981-1002. <https://doi.org/10.1007/s11098-018-1223-3>.
- Van Lankveld, J., Jacobs, N., Thewissen, V., Dewitte, M., & Verboon, P. (2018). The associations of intimacy and sexuality in daily life: Temporal dynamics and gender effects within romantic relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 35(4), 557-576. DOI: [10.1177/0265407517743076](https://doi.org/10.1177/0265407517743076)

مقایسه اثربخشی آموزش پیش از ازدواج مبتنی بر مدل ساخت ارتباط پایدار و مدل سیمبیس بر صمیمیت جنسی زوجین نو و کاندیداهای زوجی  
Comparing the effectiveness of premarital education based on the model of building a lasting connection and the ...